

PROSPEKTIVNA ANALIZA POVEZANOSTI BAVLJENJA SPORTOM S KONZUMIRANJEM CIGARETA, ALKOHOLA I DROGA KOD ADOLESCENATA

IVAN KVESIĆ

DOKTORSKA DISERTACIJA

Sažetak

Cilj ovog rada bio je utvrditi utjecaj sportskih faktora na konzumiranje supstanci kod adolescenata u dobi od 14-16 godina. Uzorak je sačinjavalo 650 učenika srednjih škola (SŠ) u županiji Zapadno-Hercegovačkoj u Bosni i Hercegovini (337 djevojčica). Učenici su na početku studije imali 14.5 godina i krenuli su u prvi razred srednje škole. Studija je završena krajem drugog razreda SŠ (okvirno 20 mjeseci kasnije), te su s krajem studije i ispitanici bili toliko stariji (prosječno 16 godina). Ispitanici su u četiri vremenske točke (početak 1., kraj 1., početak 2. i kraj 2. razreda SŠ) anketirani primjenom zatvorenog strukturiranog anonimnog upitnika. U radu su korištene varijable kojima su ispitanici odgovarali na pitanja o sportskim faktorima, angažiranosti u programima sportske rekreacije, razini tjelesne aktivnosti i konzumiranju cigareta, alkohola i droga. Obrada rezultata uključivala je deskriptivne statističke analize, analize razlika među skupinama, i analize povezanosti među varijablama (logistička regresijska analiza uz utvrđivanje omjera izgleda – OR i 95% razine pouzdanosti – 95%CI) Incidencija konzumiranja droga bila je vrlo mala (do 2%), što je onemogućilo izračunavanje logističkih analiza za ovaj kriterij.

U prvom mjerenju utvrđena je značajna povezanost razine tjelesnog aktiviteta s konzumacijom cigareta s većom razinom aktiviteta kod nepušača (OR: 0.69, 95%CI: 0.52-0.90). Također, veća frekvencija treninga kod sportaša protektivna je u pogledu konzumiranja cigareta (OR: 0.73, 95%CI: 0.53-0.99). Prestanak bavljenja individualnim sportom prepoznato je kao faktor rizika za pojavu štetnog konzumiranja alkohola (OR: 2.43, 95%CI: 1.09-5.44). U drugom mjerenju potvrđena je važnost razine tjelesnog aktiviteta kao protektivnog faktora (OR: 0.62, 95%CI: 0.52-0.88), dok se prestanak bavljenja individualnim sportom prepoznaje kao faktor rizika za konzumiranje cigareta (OR: 1.57, 95%CI: 1.03-2.38), a aktivno participiranje u timskim

sportovima protektivan je faktor u pogledu pušenja (OR: 0.52, 95%CI: 0.29-0.91). U trećem mjerenju utvrđena je važnost rekreativnog bavljenja sportom u pogledu protektivnog djelovanja kod konzumacije cigareta (OR: 1.48, 95%CI: 1.14-1.90), ali se opet potvrđuje važnost razine tjelesne aktivnosti u tom pogledu (OR: 0.62, 95%CI: 0.47-0.82). U dobi od 15.5 godina nema značajne povezanosti između sportskih faktora i konzumiranja alkohola. U četvrtom mjerenju konačno se potvrđuje važnost razine tjelesnog aktiviteta kao faktora koji djeluje protektivno u smislu konzumiranja cigareta (OR: 0.71, 95%CI: 0.55-0.92). Varijable sportskih faktora, tjelesnog aktiviteta i rekreativnog bavljenja sportom nisu značajan faktor utjecaja na početak konzumiranja alkohola u periodu od 14. do 16. godine. Veća razina bavljenja sportskom rekreacijom potvrdila se kao protektivan faktor u pogledu početka pušenja u analiziranom periodu (OR: 1.62, 95%CI: 1.02-2.58). U ovoj studiji nisu uočene značajne povezanosti između sportskih faktora i inicijacije u konzumiranju alkohola na razini štetnog konzumiranja, te niti jedan od istraživanih prediktora nije bio značajno povezan s kriterijskom varijablom.

Razina tjelesnog aktiviteta je jedini konzistentan protektivni faktor u pogledu pušenja, a u nekim točkama mjerenja, prepoznaje se i važnost sportsko-rekreativnog angažman. Odustajanje od sportske aktivnosti (individualni sport) u prepoznato je kao potencijalni faktor rizika za pušenje u dobi 14 do 16 godina. Rezultati pokazuju kako u početku istraživanog razdoblja postoje određene povezanosti sportskih faktora i konzumacije alkohola, ali se one gube s odmakom studije.

Istraživanje je ukazalo na relativno slab utjecaj sportskih faktora na konzumaciju supstanci, ali i na značaj tjelesnog aktiviteta, kao i sportsko-rekreativnih aktivnosti u pogledu prevencije konzumiranja cigareta u dobi od 14 do 16 godina.